

Sikavan, Nasevan ja muiden ETT:n järjestelmien rooli hankintakriteereiden todentamisen keinona

Ina Toppari

Toiminnanjohtaja,
Eläinten terveys ETT ry

Eläinten terveys ETT ry vuodesta 1994

- Valtakunnallisesti ja kansainvälisesti toimiva yhdistys, jonka päätoimipaikka sijaitsee Seinäjoella
- Ylläpitäjinä suomalaiset meijerit, liha-alan yritykset ja munapakkaamot
- Toiminta-ajatus:

Yhdistys edistää tuotantoeläinten terveyttä ja hyvinvointia koordinoimalla kansallista eläinten terveydenhuoltoa sekä ohjaamalla eläinaineksen ja rehujen maahantuontia. Näillä toimilla hallitaan eläintautiriskejä ja luodaan pohja kotimaisten eläinperäisten elintarvikkeiden turvallisuudelle.

Vastuullisuuden osatekijät elintarviketuotannossa

Kansanterveys

Eläinten terveys

Eläinten hyvinvointi

Tuottajan hyvinvointi

Ympäristö ja ilmasto

Järjestelmät maailmanlaajuisesti ainutlaatuisina tietopankkeina

Nasevan ja Sikavan toiminta edistää
eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä
elintarviketurvallisuu

Hyvinvoinnin, terveyden ja elintarviketurvallisuuden edistäminen

- Säännölliset terveydenhuoltokäynnit
 - Käynnit eivät valvontaa!
 - Käyntitietojen tilastollinen tarkastelu osana järjestelmien laadunvalvontaa
- Kriittisten antibioottien käyttökielto sika- ja siipikarjasektorilla
- Salmonellan torjunta

"käyntien tarkoitus on hyvinvoinnin ja terveyden sekä elintarviketurvallisuuden edistäminen ja todentaminen"

Järjestelmät antavat jatkuvaa tietoa:

Laadun varmistus järjestelmissä

- ISO9001-standardi vaatimukset laadun hallinnalle
- Sisäinen auditointi
- Toimittaja-arvioinnit
 - Järjestelmien tiedon tuottajat
 - Ostopalvelut
- Ulkoinen kolmannen tahon auditointi
 - Sertifiointiauditointi 3 v välein
 - Seuranta-auditointi vuosittain

Mitä järjestelmät todentavat?

Sikava

- Terveysluokitus
 - Suunnitelmallinen terveydenhuolto
 - Sikojen vapaus taudeista
 - Pitopaikan salmonellavapaus
 - Eläinten hyvinvointi
 - Kirjanpito käytetyistä lääkkeistä

Naseva

- Tilojen kuuluminen terveydenhuoltoon
- Tautiriskien hallinta
- Yrityskohtaiset laatusopimukset

Laatuvastuu – kansallinen laatujärjestelmä sianlihantuotannolle

- Ruokaviraston hyväksymä ja tarkastama laatujärjestelmä vuodesta 2013
- Suomen (ja tietäkäsemme Euroopan) ainoa

Nasevan avulla todennetaan eläinten hyvinvointia kattavasti

2.1 Eläinten hyvinvointi

X=Et koske tilaa 0=Et arvioitavissa (syy lisätietoihin) 1=Tilanne/Toimintatapa hyvä 2=Tyydyttävä 3=Korjattavaa

2.1.1 Ruokinta				
	Lypsylehmät	Juottovasikat	Teinivasikat	Hiehot
1. Eläinten ruokinta ja ravitsemustila	2	1	1	1
2. Veden saatavuus ja virtausten riittävyys	2	2	1	1
3. Maitojuoman määrä ja antotapa	–	1	–	–
Lisätiedot				
1. Lypsyväivissä Holstain lehmissä mukanayksittäisiä laihoja KL < 2 yksilöitä				
2.1.2 Terveys				
	Lypsylehmät	Juottovasikat	Teinivasikat	Hiehot
1. Yleiskunto ja terveydentila	1	1	1	1
2. Eläinryhmän tasaisuus / eläinten ryhmittely	1	1	1	1
3. Karvapeitteen kunto	1	1	1	1
4. Utareterveys	2	–	–	2
5. Ontuminen	1	1	1	1
6. Iho ja nivelvaurioita jaloissa	1	1	1	1
7. Nupoutus	–	1	–	–
8. Sorkkahoidon riittävyys	1	–	–	1

2.1.3 Olosuhteet						
	Lypsylehmät	Juottovasikat	Teinivasikat	Hiehot	Sonnit	Emot
1. Eläinten puhtaus / kuivuus	1	1	1	1	x	x
2. Ilman laatu ja lämpötila	1	1	1	1	x	x
3. Kokonaistila / eläin	1	1	1	1	x	x
4. Makuutila / eläin	1	1	1	1	x	x
5. Makuualueen mukavuus	2	1	1	2	x	x
6. Poikiminen	1	–	–	1	–	x
7. Liikkumista rajoittavat rakenteet	2	1	1	1	x	x
8. Liukkaus ja alustan pitävyys	2	1	1	1	x	x
9. Jaloittelu	1	x	x	1	x	x
10. Laidunnus (lehmät, hiehot yli 6kk)	1	x	x	1	x	x
11. Eläinryhmän vapaa liikkuminen/kytkeminen parsiin	1	1	1	1	x	x
Lisätiedot						
1. Eläimet erittäin puhtaita, kuivitus onnistunut. 2. Ilmanlaatu erinomainen, kenoikkunat toimivat hyvin. 5. Parsien mitoituksesta johtuen makuulle käyminen haastavaa. Parsipedit olisi hyvä olla kaikkialla. 6. Vasikkakuolleisuus pientä, mutta poikimakarsinat eivät nykyisellään toimivia, johon ollaan reagoimassa. 7. Parren mitoitus ongelmallinen. Päälle ei riittävästi tilaa, niskapuomi liian takana ja parret liian lyhyitä. Umpiperät aiheuttavat kohtaamisongelmia ja konflikteja eläinten välillä. Käytävät kapeita. 8. Lehmien rakolattia päivästä riippuen liukas ja liukastelua esiintyy. Muovimatto oli lisätty lypsyaseman käytävälle, hyvä! 10. Lehmät ja tiineeksi todetut hiehot ulkoilevat säännöllisesti sääolosuhteiden salliessa.						

Siipikarja

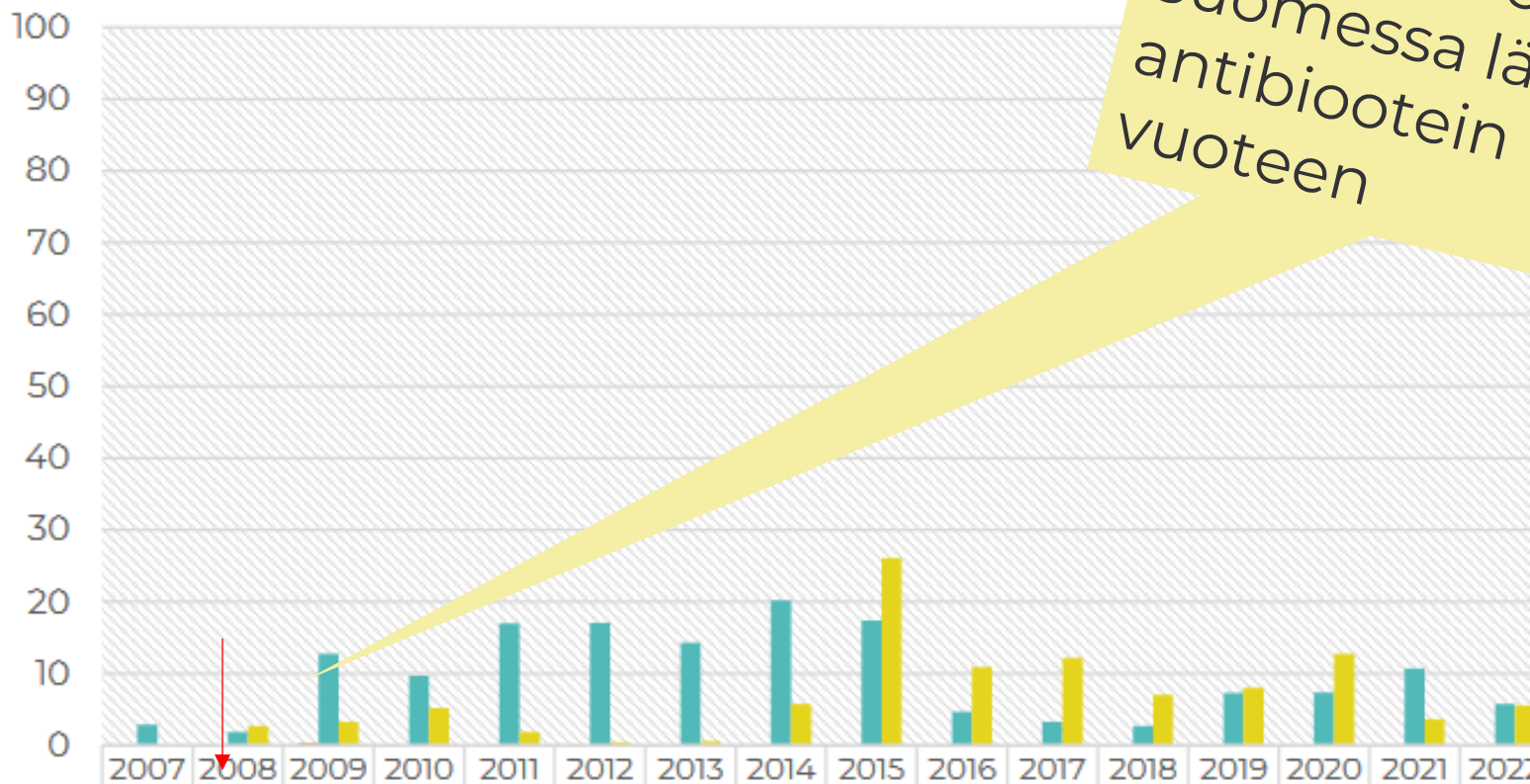
- Elinkeinoon asettamat tavoitteet
 - Munintakanat 2004 (päivitetty 2024)
 - Broilerit 2007 (päivitetty 2016), emot 2022
 - Kalkkunat 2007 (päivitys käynnissä)
 - Konkreettisia tavoitteita lintujen hyvinvoinnin edistämiseksi
- Lihasiipikarjan hyvinvointia kuvaavien kansallisten tietojen tilastointi ja raportointi
 - Broilerit (>99 % tuotannosta)
 - Kehittelyä kalkkunoiden ja broilereiden osalta

Antibioottilääkityt parvet broilerintuotannossa 2007-2022 (%)

Lääkittyjen parvien osuus tuotannosta (%)

Broilereita ei ole Suomessa lääkitty antibiootein 15 vuoteen

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
TP	0,04	0,06	0,37	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NUORIKOT VP/IVP	2,9	1,9	12,8	9,7	17,0	17,1	14,3	20,2	17,4	4,7	3,3	2,7	7,3	7,4	10,7	5,8
EMOT VP/IVP	0	2,7	3,3	5,2	1,9	0,5	0,6	5,8	26,1	10,9	12,2	7,1	8,0	12,8	3,7	5,6

TP = Tuotantopolvi, VP = Vanhempaispolvi, IVP = Isovanhempaispolvi (vuoteen 2015 saakka)

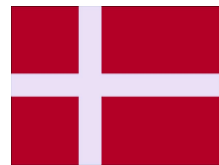
Kotieläintuotannossa käytetyt antibiootit v.2022

14,9
mg/PCU
(2021: 17,0)

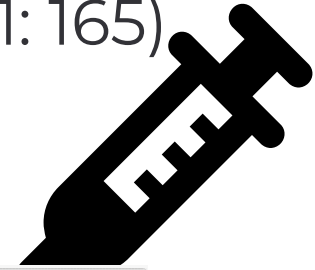
34,1
mg/PCU
(2021: 33,4)

69,9
mg/PCU
(2021: 73,2)

196
mg/PCU
(2021: 165)

Lähde: ESVAC 2023

Mikrobilääkkeiden käyttö eläinten hoidossa sika- ja siipikarjatililla

- Elinkeinoon linjaus
 - Ei ihmisten hoidolle kriittisen tärkeitä antibiootteja
 - Sikavan luokitusehto kansallisella tasolla
- Todentaminen
 1. Sikava
 2. Siipikarjalla ETT:n tiedonkeruu
 3. Ruokaviraston lakisääteinen tiedonkeruu

Uudet kriteerit

- Jatkuva vedensaanti
 - Lakisääteinen vaatimus kaikilla eläinlajeilla
 - Ei koske vastasyntyneitä, kylmiä olosuhteita

- Nautojen kytkettynä pitäminen
 - Parsinavettoja on edelleen
 - Maidon erilliskeräily ei mahdollista, ympäristökuormitus ja kustannus
 - Nasevassa arviointi vuosikatsauksella

Olosuhteet ja hoito				
	1 = Erinomainen 2 = Hyvä 3 = Tyydyttävä 4 = Heikko X = Ei arvioitavissa			
	Imevät porsaas	Vieroitetut porsaas	Lihasiat	Emakot ja karjut
Ruokinnan riittävyys (rehun määrän ja laitteiden toimivuuden arviointi)	-	Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen
Vedensaanti (määrä ja laatu)	Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen
Ilmanlaatu (lämpötila ja aistinvarainen laatu)	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä
Valaistuksen riittävyys <i>Vähintään 40 luksia, 8 h/vrk; kaikissa osastoissa myös luonnonvalo</i>	Erinomainen	Hyvä	Tyydyttävä	Erinomainen
Eläintiheys	-	Hyvä	Erinomainen	-

Kuvakaappaus Sikavan olosuhdearvioinnista

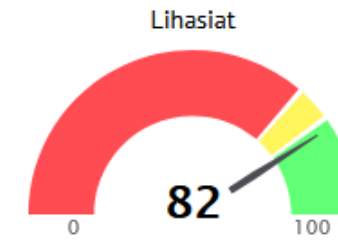
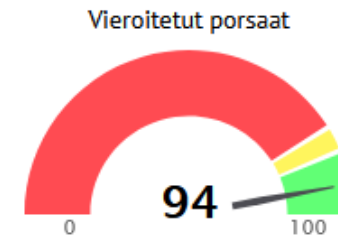
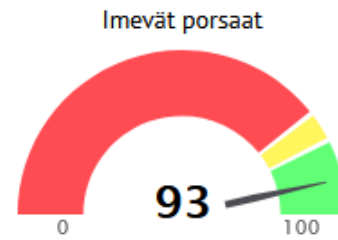
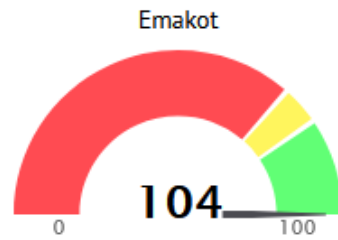
Siat

- Kivunlievitys kastraatiossa
 - Kipulääke
 - Puudutus lainsäädännön vaatimus vuodesta 2027
 - Valmistautuminen puudutuksiin kesken
 - Edellyttää tuottajalta koulutustumista
- Vapaa porsitus
 - Vain emakkoja pidetään häkissä
 - Yli puolet emakoista jo vapaaporsituksessa

Sikavan terveydenhuolto-
protokollassa

Kuva: HY: Tulevaisuuden vapaaporsitus Suomessa -hanke

Rajat	
■	Indeksi < 73,47
■	Indeksi < 81,23
■	Indeksi ≥ 81,23
Kokonaisindeksi:	104,12
Taso:	Vihreä ■
Virhepisteet	
TH-käynti	
Kuntoluokka	0
Lapavauriot	0
Ihovauriot	0
Paiseet	0
Olosuhteet	0
Virikemateriaali	0
Hännänpurenta	0
Reaktio arvioijaa kohtaan	0
Tutkimiskäyttäytyminen	0
Vastuullisen tuotannon mittarit	
Kuolleisuus	2
Virhepisteet yhteensä:	2
Perusindeksi:	96,92
Indeksilisä	
Makuualustan runsas kuivitus	0,00
Vapaaimetys	7,20

Rajat	
■	Indeksi < 79,44
■	Indeksi < 85,55
■	Indeksi ≥ 85,55
Kokonaisindeksi:	93,33
Taso:	Vihreä ■
Virhepisteet	
TH-käynti	
Ihovauriot	0
Olosuhteet	0
Virikemateriaali	0
Räpäleet	2
Makuukäyttäytyminen	0
Virhepisteet yhteensä:	2
Perusindeksi:	93,33
Tällä eläinryhmällä ei ole käytössä indeksilisää.	

Rajat	
■	Indeksi < 82,76
■	Indeksi < 87,80
■	Indeksi ≥ 87,80
Kokonaisindeksi:	94,01
Taso:	Vihreä ■
Virhepisteet	
TH-käynti	
Ihovauriot	0
Yskä	0
Suolistotulehdus	0
Olosuhteet	1
Virikemateriaali	0
Hännänpurenta	1
Räpäleet	2
Makuukäyttäytyminen	0
Reaktio arvioijaa kohtaan	0
Virhepisteet yhteensä:	4
Perusindeksi:	94,01
Indeksilisä	
Makuualustan runsas kuivitus	0,00

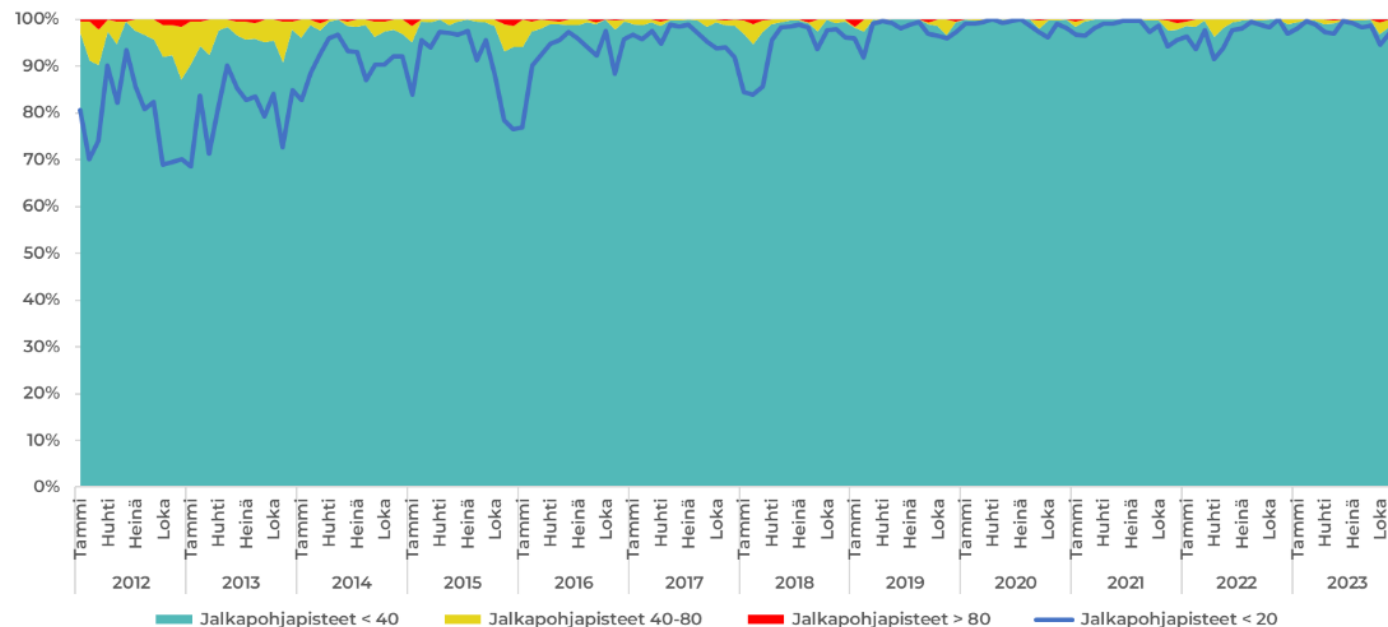
Rajat	
■	Indeksi < 73,37
■	Indeksi < 80,52
■	Indeksi ≥ 80,52
Kokonaisindeksi:	81,58
Taso:	Vihreä ■
Virhepisteet	
TH-käynti	
Ihovauriot	0
Yskä	0
Suolistotulehdus	0
Olosuhteet	2
Virikemateriaali	0
Hännänpurenta	2
Räpäleet	2
Reaktio arvioijaa kohtaan	0
Tutkimiskäyttäytyminen	0
Vastuullisen tuotannon mittarit	
Kuolleisuus	4
Osaruhohylkäykset	4
Virhepisteet yhteensä:	14
Perusindeksi:	81,58
Indeksilisä	
Makuualustan runsas kuivitus	0,00

Siipikarja – uutena kalkkunanliha

- Siipikarjan vapaa liikkuminen
 - Vain munintakanoja häkeissä
- Nokkien, kynsien ja helttojen typistämiskielto
 - Hyvinvointitavoitteiden vastaista, osin lainsäädännössä kielletty
- Jalkapohjien kunnon arviointi kalkkunoilla
 - Lainsäädännön edellyttämä broilereilla

Broilereiden jalkapohjaterveyden kehitys Suomessa 2012-2023
(tilanne 31.12.2023)

Järjestelmien kehitystyö etenee

Sikavan ja Nasevan jäsenyritysten raportointityökalujen parantaminen osana VASTUUKI-hanketta

Järjestelmien kehittäminen edelleen todennetun hyvinvointi- terveys- ja elintarviketurvallisuustiedon tuottamiseen

Kiitos mielenkiinnosta!

Ina Toppari
Toiminnanjohtaja,
Eläinten terveys ETT ry